

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 34/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 1998 en proposition med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen (RP 176/1998 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Martti Anttinen, finansministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om vissa referensräntor. Lagen innehåller bestämmelser om hur grundräntan och vissa andra referensräntor skall fastställas när den ekonomiska och monetära unionens tredje etapp inleds och euron införs. Dessutom föreslår regeringen att räntelagen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1999.

I motiveringen till lagstiftningsordningen behandlas frågan att de nya bestämmelserna om grundräntan och vissa referensräntor också skall tillämpas på tidigare avtal. Enligt motiveringen kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det emellertid önskvärt att utlåtande begärs av grundlagsutskottet om lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

De föreslagna reformerna kommer sig av att den tredje etappen av ekonomiska och monetära unionen inleds. Den grundränta som Finlands Bank

nu fastställer samt de som s.k. korta referensräntor använda räntor som banken fastställer och publicerar ersätts av räntorna enligt det första lagförslaget. Lagförslaget får också konsekven-

ser för de avtal med hänvisningar till grundränta eller referensränta som ingåtts innan lagen trädde i kraft. På denna punkt ändras villkoren i tidigare avtal direkt på basis av lagen. Utskottet har i sin tolkningspraxis utgått från regeringsformens bestämmelse om egendomsskydd och ställt sig negativt till ett sådant ingrepp även om ett avtalsförhållandes integritet inte alltid är absolut ovillkorligt (exempel på nyare praxis GrUU 28/1994 rd, GrUU 27/1996 rd samt GrUU 29/1998 rd och GrUU 33/1998 rd).

Lagförslaget gäller en situation där Finlands Bank inte längre fastställer grundräntan eller referensräntor och det följaktligen är omöjligt att iaktta de ursprungliga avtalsvillkoren. En utväg är då att helt låta den nya situationen styras av avtalsfrihet, något som av allt att döma dock skulle leda till avsevärd juridisk osäkerhet. Ett annat alternativ är att försöka ordna saken genom lagstiftning under kontrollerade former och därmed på sätt och vis ge garantier för existerande avtals fortbestånd. Med hänsyn till att behandlingen bör vara enhetlig och att det krävs en viss prognostiserbarhet i den officiella verksamheten anser utskottet att det sakligt sett är absolut nödvändigt med en lag. I speciella situationer som denna är det i princip tillåtet att genom vanlig lag föreskriva att räntorna i fråga byts ut också i gällande avtal. För att avtalsparternas tilltro till avtalet inte skall undermineras är det dock nödvändigt att de nya bestämmelserna inte leder till orimligheter jämfört med de ursprungliga avtalsvillkoren.

Besluten om grundränta och referensräntor flyttas över från Finlands Bank till vederbörande

ministerium, i praktiken finansministeriet. Från konstitutionell synpunkt är denna kompetensfråga irrelevant visavi 12 § regeringsformen, menar utskottet. Betydligt väsentligare är om reformen innebär att räntenivån förändras jämfört med de ursprungligen överenskomna avtalsräntorna eller inte. Sättet att räkna ut grundräntan enligt föreslagna 1 § 2 mom. kopplar grundräntan samman med marknadsräntan och det betyder att grundräntan inte okontrollerat kan avvika från den generella räntenivån på marknaden. De nya referensräntor som ministeriet beslutar om bör enligt föreslagna 2 § så väl som möjligt motsvara de av Finlands Bank fastställda referensräntor som skall ersättas. Regleringen bidrar till att främja en stabil räntenivå och förbättra prognostiserbarheten och därmed också till att en skälig balans bibehålls i avtalsparternas ränterelaterade intressen. Reformen påverkar inte heller avtalsfriheten. De nya bestämmelserna är nämligen så till vida subsidiära att avtalsparterna kan komma överens om annat i fråga om räntorna. Det är på sin plats att ta in tydliga bestämmelser om detta i 4 §, menar utskottet.

På grundval av det ovan sagda anser utskottet att 12 § regeringsformen inte utgör något hinder för att genomföra reformen.

Utlåtande

På grund av det ovanstående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen bestämmer.

Helsingfors den 11 november 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Marjut Kaarilahti /saml
Juha Korkea-aho /cent
Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /saml

Johannes Leppänen /cent
Jukka Mikkola /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Jouko Jääskeläinen /fkf
Vuokko Rehn /cent.